

Ideeën voor de implementatie van de vakdidactische kennisbasis

Bij de werkgroep 'De kennisbasis vakdidactiek biologie operationaliseren' op de ECENT conferentie 2012, hebben 23 lerarenopleiders gebrainstormd over de vraag: "Op welke manier kunnen we de vakdidactische kennisbasis inzetten in de opleiding?". Dit ging als volgt:

1. In 5 groepjes gebrainstormd over de vraag.
2. Iedereen wisselde van groepje. De ideeën uit opdracht 1 werden in de nieuwe groep uitgewisseld. Vervolgens werd het beste idee gekozen en uitgewerkt.
3. Plenaire presentaties van het "beste idee".

De ideeën voor implementatie zijn niet alleen geschikt voor de vakdidactische kennisbasis biologie, maar voor alle vakdidactische kennisbases. Hieronder volgt eerst een overzicht van de "beste ideeën", gevolgd door een opsomming van alle ideeën.

De "beste ideeën"

Bij de "beste ideeën" van de vijf groepjes werden ook andere aspecten vermeld die men in dit kader belangrijk achtte. Een overzicht van de vijf "beste ideeën":

- ✓ Inventariseren wat je op het gebied van vakdidactiek hebt in het curriculum / de stage. Theoretische borging is belangrijk: veel vakken worden afgesloten met een eindproduct, daar zou je de studenten een theoretische onderbouwing bij kunnen laten schrijven en hier de site van ECENT bij betrekken.
- ✓ De indicatoren uit de vakdidactische kennisbasis zijn geen afvinklijst, ze geven richting aan ter ontwikkeling. Je kan daarom niet toetsen op 'bolletjes niveau', maar je zou moeten toetsen op domein niveau.
- ✓ De vakdidactische kennisbasis integreren in de leerlijn van de opleiding. Het moet een handvat zijn voor docenten en studenten. Tips: de vakdidactische kennisbasis bevat termen in indicatoren. Dit is te vaag. Bijvoorbeeld 'is in staat' is moeilijk om te toetsen.
- ✓ Wij willen graag een vakdidactiek boek. Verder zou je moeten inventariseren of we alles uit de vakdidactische kennisbasis wel/niet al doen (coördinator vakdidactiek).
- ✓ Theoretische onderbouwing moet een onderdeel worden van de cursus beoordeling. Aandachtspunten hierbij zijn niveaubepaling (wat is het niveau en hoe gaan we dat toetsen?) en operationalisering. Externe legitimering is belangrijk.

Alle ideeën

De implementatie mogelijkheden werden gezien op verschillende niveaus:

1. Organisatie als geheel - als tool voor kwaliteitswaarborging.
2. Opleiders niveau - curriculumontwikkeling, afstemming, vaardigheidslijnen uitzetten.
3. Studenten kunnen het gebruiken als checklist - inschatting van competenties.

Ideeën op organisatie niveau

Coördinator

- ✓ Een coördinator die het grote geheel checkt.
- ✓ Een projectleider vakdidactiek aanstellen (om een overzicht te maken).

Curriculum - implementatie

- ✓ Cursorisch de vakdidactische kennisbasis implementeren.
- ✓ Een cursus basisvaardigheden geven.
- ✓ De vakdidactische kennisbasis op meerdere plekken binnen de opleiding terug laten komen → "niet afsluiten".

- ✔ Om verdiepend niveau te verkrijgen sommige aspecten herhalen. Keuzen maken in wat je één keer aanbiedt, en wat je herhalend aanbiedt.

Curriculum - dekking

- ✔ Inventariseren van het curriculum om de dekking te bepalen.
- ✔ Nagaan en verantwoorden waar in het curriculum wat geborgd is.
- ✔ Borging (indicatoren ≠ afvinklijst) van de vakdidactische kennisbasis: waar in het curriculum?
 - In vakken.
 - In vakdidactiek: daar afvinken en gericht lacunes vullen.
 - Op stage.
 - Op assesment (gesprek).

Leerlijn

- ✔ Een leerlijn ontwikkelen.
- ✔ Leerlijnen van bepaalde vaardigheden ontwikkelen.
- ✔ We zoeken een geïntegreerde vakdidactische leerlijn binnen het huidige curriculum.
- ✔ De vakdidactische kennisbasis geeft afstemming tussen verschillende docenten en cursussen. Op deze manier kun je een leerlijn opzetten.

Richtlijnen

- ✔ De vakdidactische kennisbasis moet een richtlijn voor de lerarenopleider zijn.
- ✔ Vakdidactiekboeken gaan gebruiken van de volgende twee auteurs:
 - Parkinson (Engels).
 - Herr (Amerikaans).
- ✔ Het Engelse boek van Parkinson vertalen.

Studiegids

- ✔ In de studiegids de vakdidactische kennisbasis als leerdoel geven.
- ✔ De vakdidactische kennisbasis opnemen in de studiegids in de vorm van:
 - Leerdoelen studenten.
 - Taakstellend voor docenten.

Ideeën op opleiders niveau

Borging

- ✔ Zorg voor theoretische borging.
- ✔ Gebruik de ECENT website, voor bijvoorbeeld bronnen.
- ✔ Borgen van kwaliteit met behulp van ECENT artikelen, deze gebruiken als theoretische onderbouwing.

Cursusbeschrijving

- ✔ Neem een verantwoording in de cursusbeschrijving op.
- ✔ In de vakdidactiek cursusbeschrijving de leerdoelen van studenten opnemen.
- ✔ In de cursusbeschrijving de domeinen van de vakdidactische kennisbasis benoemen.
- ✔ De vakdidactische kennisbasis opnemen in de cursusbeschrijving in de vorm van:
 - Leerdoelen studenten.
 - Taakstellend voor docenten.
- ✔ In de vakinhoudelijke en vakdidactische cursusbeschrijving (maar ook bij de stage en reguliere vakken) de vakdidactische kennisbasis opnemen en aangeven aan welke indicatoren/concepten gewerkt wordt.

Eigen praktijk

- ✔ Een cursusbeschrijving waarin de vakdidactische kennisbasis opgenomen is (en aan welke indicatoren/concepten gewerkt wordt), kan je als lerarenopleider gebruiken om het eigen onderwijs in een cursus aan te scherpen.
- ✔ De vakdidactische kennisbasis geeft richtlijnen voor lerarenopleiders om hun cursus in te richten.

- ✓ Check de vakdidactische kennisbasis met je eigen praktijk in de lerarenopleiding.
- ✓ Koppel vakinhoud (bv biologische inhoud) aan de beroepspraktijk.

Expliciteren

- ✓ Integreer en expliciteer de vakdidactische kennisbasis in de vakken.
- ✓ Wanneer je lesgeeft aan studenten, maak dan je eigen didactiek expliciet.
- ✓ Gebruik de vakdidactische kennisbasis in je colleges en maak dit expliciet naar de studenten.
- ✓ Expliciteer je eigen didactiek: benoem bij zowel vakinhoudelijke als vakdidactische colleges de vakdidactische kennisbasis binnen deze colleges.
- ✓ Bouw presentaties op aan de hand van de vakdidactische kennisbasis.
- ✓ Verantwoord elke uitwerking/keuze die je als lerarenopleider maakt ook vanuit de vakdidactische kennisbasis.
- ✓ Maak de vakdidactische kennisbasis op zoveel mogelijk plekken in de opleiding expliciet, en pas hem ook toe in de beroepspraktijk.

Koppelen

- ✓ Koppel de vakdidactische kennisbasis aan de stagepraktijk.
- ✓ Zorg voor vakgekoppelde didactische vragen.

Rubrics

- ✓ Ontwikkel rubrics met indicatoren als einddoel, zodat je een ontwikkelings/groeimodel krijgt.
- ✓ Maak rubrics om verschillende studiefasen en niveaus aan te geven (ontwikkeling), koppel dit aan assessments om het af te kunnen ronden. Dit kan ook gebruikt worden bij de start van de master.
- ✓ Neem ECENT artikelen op in de rubric, voor theoretische onderbouwing om de kwaliteit te borgen.

Samenwerken

- ✓ Samenwerken met collega's.
- ✓ Afstemmen met collega's.
- ✓ Afstemming van cursussen en collega's.

Ideeën op studenten niveau

Checklist

- ✓ Er zou een checklist voor studenten moeten komen. Dit is bijvoorbeeld handig voor:
 - snelle studenten, om te zien wat ze nog zelfstandig moeten doen.
 - deeltijd studenten die een bepaalde vrijstelling willen.
- ✓ Laat het POP de vakdidactische kennisbasis sturen.

Verantwoording

- ✓ Studenten moeten elke uitwerking/keuze die ze maken, ook verantwoorden vanuit de vakdidactische kennisbasis.
- ✓ Studenten moeten, als onderdeel van een productbeschrijving, een theoretische onderbouwing maken.
- ✓ Als studenten presentaties moeten geven, eisen stellen dat zij bepaalde didactische vaardigheden gebruiken.
- ✓ Toetsing van studenten via reflectie.

Tips

Indicatoren

- ✓ De lijst met indicatoren is geen afvinklijst.
- ✓ De lijst met indicatoren bevat niet-toetsbare termen, zoals "is bereid" en "is in staat om".
- ✓ Met toetsbare terminologie veranderen van de indicatoren.